

Sygn. akt IV U 988/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Urbańska-Woike

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Krajewska

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy I. M. oraz M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołań I. M. oraz M. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 7 czerwca 2017 r. znak: (...)Decyzja nr (...)

o d d a l a o d w o ł a n i a

Sygn. akt IV U 988/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 07 czerwca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, że I. M. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą **M. M.** nie podlega od dnia 1 listopada 2016 r. ubezpieczeniom społecznym: obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że z danych zewidencjonowanych w Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS wynika, że ubezpieczona jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność pozarolniczą M. M. została zgłoszona od 1 listopada 2016 r. do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowego, wypadkowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W ocenie organu z pozyskanej dokumentacji, dowodów oraz z całokształtu wyjaśnień i zebranych informacji wynika, że wkład I. M. w działalność męża nie jest istotny, trudno uznać, że przyczynił się w jakikolwiek sposób do uzyskania dochodów z działalności męża. Organ podkreślił, że czynności deklarowane jako wykonywane przez I. M. nie miały znaczenia gospodarczego, nie wpłynęły na wynik ekonomiczny, a o ile te czynności były wykonywane, to ich rodzaj nie jest dość istotny, by można było ubezpieczoną uznać za osobę współpracującą w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odwołanie od tej decyzji złożyli I. M. oraz M. M., domagając się jej zmiany i stwierdzenia, że w spornym okresie podlegała ubezpieczeniom społecznym: obowiązkowo emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu chorobowemu jako osoba współpracująca z mężem przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Odwołania oparto

na tożsamej argumentacji , iż z uwagi na specyfikę prowadzenia działalności gospodarczej przez M. M.– częste wyjazdy poza granice kraju i związany z tym problemy z kontaktem internetowym czy telefonicznym - musi on mieć współpracownika , który zajmowałby się szeroko rozumianą organizacją pracy. Skarżący często pracuje za granicą po 12-14 godzin dziennie, a zmęczenie będące konsekwencją tak intensywnej pracy wyklucza osobiste wykonywanie czynności administracyjno – biurowych . Czynności wykonywane przez skarżącą miały bezpośredni związek z prowadzeniem działalności pozarolniczej , charakteryzowały się stabilnością i zorganizowaniem.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji, wnosząc o oddalenie odwołania.

Na rozprawie w dniu 3 października 2017r. Sąd połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy o sygnaturach IV U 989/17 oraz IV U 988/17 ,zainicjowane odwołaniami skarżących oraz postanowił prowadzić je pod wspólną sygnaturą sprawy IV U 988/17.

Sąd ustalił, co następuje:

Odwołująca I. M.pozostaje w związku małżeńskim z M. M., prowadząc z nim wspólne gospodarstwo domowe.

(bezsporne)

W trakcie trwania związku małżeńskiego M. M.od dnia 3 sierpnia 2016r. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej , której przedmiotem jest instalowanie oraz naprawa maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia poza granicami kraju , min. na terenie Niemiec , Litwy, Arabii Saudyjskiej. Usługi świadczy w ramach umowy o podwykonawstwo zawartej z cypryjską firmą (...). Skarżący od dnia rozpoczęcia działalności w ramach umowy cywilnoprawnej korzysta z pomocy A. W., prowadzącej biuro usług księgowych, za miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 184,50 zł brutto (150 zł netto). W ramach umowy A. W. zajmuje się wszelką dokumentacją księgową niezbędną do naliczania podatku, przygotowuje i przesyła (w ramach udzielonego pełnomocnictwa) deklaracje podatkowe do Urzędu Skarbowego , przygotowuje raporty miesięczne związane z opłacaniem składek na fundusz ubezpieczeń społecznych.

M. M.prowadził działalność jednoosobowo .

W dniu 1 listopada 2016r. M. M. zgłosił do ubezpieczeń społecznych : emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz dobrowolnego chorobowego I. M., będącą w 7 miesiącu ciąży, jako osobę współpracującą przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej . Płatnik składek wykazał za nią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości : za listopad i grudzień 2016r. – po 10.137,50 zł , za styczeń 2017r. – 10.657,50 zł , za luty, marzec i kwiecień 2017r. –po 2.557,80 zł., 18 –krotnie wyższe , niż podstawa wymiaru płatnika składek .

I. M.ukończyła szkołę gastronomiczną w zawodzie cukiernika. W okresie od 1 sierpnia 2016r. do 30 września 2016r. świadczyła pracę w biurze rachunkowym na podstawie 2 umów zlecenia, wykonując obsługę biura za wynagrodzeniem 3.000 zł brutto (umowy k. 48,49 akt ZUS).

Skarżąca jako współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność raz w miesiącu przekazywała osobiście księgowej faktury związane z prowadzeniem działalności przez męża, które wcześniej gromadziła. Za listopad 2016r. wystawionych zostało łącznie 10 faktur (w tym 3 paliwowe, faktura za świadczenie usług przez biuro rachunkowe , faktura za wykonaną przez skarżącego usługę) . W miesiącu grudniu 2016r. wystawione zostały łącznie 23 faktury (w tym 19 faktur dokumentujących zakup bombek , choinki , paliwa , soków i wody mineralnej) , a w miesiącu styczniu 2017r. – łącznie 20 faktur. Poza tym , w razie potrzeby kontaktowała się drogą mailową lub telefonicznie z biurem księgowym, tj. w razie nieprawidłowości w wystawionej fakturze zgłaszanych przez usługodawcę męża. Co miesiąc A. W. również w formie mailowej przesyłała skarżącej wypełnione drugi opłat składek na ubezpieczenia społeczne . I. M.nie podpisywała faktur.

Skarżąca odbierała także informacje mailowe od (...), współwłaścicielki firmy (...), korzystając z translatora google , albowiem nie zna języka angielskiego. (łącznie 29 wszystkich kontaktów mailowych w okresie do stwierdzonej u skarżącej niezdolności do pracy , w tym z biurem rachunkowym) .

I. M.zajmowała się kupowaniem biletów lotniczych dla męża, rezerwowaniem hoteli za granicą (choć taką rezerwację wykonywał także usługodawca) , organizowaniem wizy , tj. przesyłaniem niezbędnych dokumentów A. O., zajmującemu się pośrednictwem wizowym w ramach prowadzonej działalności W. A. O. , w formie przelewu bankowego regulowała należności podatkowe i składkowe. Po zakończeniu każdego zlecenia/usługi męża I. M.przygotowywała raport z jego wykonania , co oznaczało w praktyce nanoszenie wymaganych danych jednorazowo na nośnik służący do wypełniania kolejnych raportów . Raport sporządzany był w postaci tabelki ze stałymi pozycjami odnośnie daty pobytu , hotelu, godzin pracy, godzin jazdy, przejechanych kilometrów, kosztów wyżywienia, kosztów dojazdów do miejsca świadczenia pracy . W miarę możliwości powyższe informacje na bieżąco przekazywał M. M.. Raport wysyłany był drogą elektroniczną do (...)w terminie 2 dni od zakończenia zlecenia.

Skarżąca wykonywała powyższe czynności w domu , przy stole bądź na kanapie, korzystając z komputera przenośnego oraz Internetu.

(dowód : dokumenty przedstawione przez płatnika składek k. 58-320 akt ZUS, relacje świadka A. W. , nagranie z rozprawy z dnia 3 października 2017r., zeznania stron – nagrania z rozprawy z dnia 3 października 2017r. oraz z dnia 31 października 2017r.)

M. M.w okresie od 1 listopada 2016r. do lutego 2017r. świadczył usługi w dniach :

-5 listopada 2016r. – 16 listopada 2016r. (Niemcy) ,

-27 grudnia 2016r. – 30 grudnia 2016r. (Niemcy) ,

- 19 stycznia 2017r. – 17 luty 2017r. (Arabia Saudyjska)

(dowód : dokumenty przedstawione przez płatnika składek k. 58-320 akt ZUS,

Łączny dochód z tytułu działalności pozarolniczej skarżącego w okresie od sierpnia 2016r. do grudnia 2016r wyniósł 23.472,64 zł .

(dowód : zestawienie przychodów i kosztów k.100, pozostała dokumentacja podatkowa k. 102-140 akt ZUS)

Za okres od 2 lutego 2017r. do 24 lutego 2017r. skarżąca wystąpiła do Zakładu z roszczeniem wypłaty zasiłku chorobowego , zaś od 13 lutego 2017r. do 11 lutego 2018r. – roszczeniem wypłaty zasiłku macierzyńskiego .

Sąd zważył, co następuje:

Odwolania nie zasługiwały na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 121 ze zm.), zwanej dalej ustawą systemową, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące.

Na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy systemowej osoby te podlegają dobrowolnie na swój wniosek ubezpieczeniu chorobowemu.

Według art. 13 pkt 5 tej ustawy obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby współpracujące od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności lub wykonywaniu umowy agencyjnej albo umowy zlecenia do dnia zakończenia tej współpracy.

W myśl art. 8 ust. 11 ustawy systemowej za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę, ojcyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, że odwołująca i zainteresowany od 2013 r., czyli także w okresie spornym, pozostają w związku małżeńskim oraz we wspólnym gospodarstwie domowym. Zasadniczy spór w rozpoznawanej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy odwołująca pomagała z zainteresowanemu od 1 listopada 2016 r. w prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, a jeśli tak, to należało ocenić, czy rozmiar pracy odwołującej, jej rodzaj, zorganizowanie i częstotliwość mają wymiar ekonomiczny i organizacyjny na tyle istotny, by można było uznać ją za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej.

W wyroku z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07 (niepublikowany), Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że **za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą obowiązek ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych uznać można tylko taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia współdziałanie przy tym przedsięwzięciu.** Takie rozumienie współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej odpowiada bowiem celom ustawy systemowej wyrażającym się przymusem ubezpieczenia, na zasadzie równości, wszystkich zarobkujących własną pracą (niezależnie od podstawy jej świadczenia). W motywach tego orzeczenia Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawa systemowa nie zawiera legalnej definicji „współpracy przy prowadzeniu działalności”, a przy interpretacji tego sformułowania nie można abstrahować od obowiązków małżonków wynikających z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także od ratio objęcia współpracowników obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, jakim jest jak najszerze zabezpieczenie obywateli na wypadek wystąpienia ryzyk ubezpieczeniowych, co jednak nie prowadzi do konstatacji, że w każdej sytuacji wykonywania określonego zadania (pracy) przez małżonka osoby prowadzącej działalność gospodarczą, na rzecz małżonka - przedsiębiorcy, dla celów prowadzonej przez niego działalności musi i może być kwalifikowana, jako współpraca przy prowadzeniu tej działalności, wymagająca objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 24 lipca 2009 r., I UK 51/09 (LEX nr 529767) oraz Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 28 lutego 2012r., III AUa 1581/11 (Lex 1258316) i Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 27 września 2012r., III AUa 445)12 (Lex 1220774).

W wyroku z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08 (OSNP 2010)13-14)170) i z dnia 23 kwietnia 2010r. (Lex 604215) Sąd Najwyższy stwierdził, że cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy działalności gospodarczej”, o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, są występujące łącznie: **a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego, b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, c) systematyczność, stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót.** W uzasadnieniu tych orzeczeń Sąd Najwyższy wskazał, że w literaturze przedmiotu wyrażany był pogląd, iż w sformułowaniu o współpracy w prowadzeniu działalności gospodarczej należy upatrywać nie tylko pracy na rzecz tego przedsięwzięcia, ale także współudziału w prowadzeniu tej działalności, włączając nawet w ten udział „zysk” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 września 2013 r. III AUa 2274/12). Ów zysk jako wyznacznik współpracy wydaje się trafny o tyle, że współpraca osoby bliskiej musi mieć znaczenie ekonomiczne dla prowadzącego działalność.

Zgodnie ze słownikiem języka polskiego współpraca oznacza pracę wykonywaną wspólnie z kimś innym; działalność prowadzoną wspólnie; działanie wraz z innymi w ramach jednego przedsięwzięcia; branie udziału w zbiorowej pracy. Z wykładni literalnej wynika zatem, iż termin współpraca przy prowadzeniu działalności, którym operuje art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, zakłada, że **współpracujący ma istotny wpływ na tę działalność.** Wartość

działania w ramach współpracy musi być także znacząca. Nie bez przyczyny stawiano w dotychczasowym orzecznictwie wymaganie, by odnosić ową współpracę i jej wartość do zysku przedsięwzięcia gospodarczego, prowadzonego przez małżonka. Z terminem współpraca wiąże się także cecha stałości, w sensie stabilności ekonomiczno-zawodowej osoby zainteresowanej. Ważne jest istnienie pewnego związania z pracą wykonywaną w ramach współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Zasadne jest też przyjęcie, że wykonywana przez osoby współpracujące działalność powinna charakteryzować się zorganizowaniem i pewną ciągłością. Nie może zatem stanowić w sensie prawnym współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej działanie sporadyczne, podejmowane okazjonalnie, zajmujące nikłą ilość czasu. Poglądy przedstawione wyżej, Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni akceptuje.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy, w ocenie Sądu, brak jest podstaw do uznania, że czynności wykonywane przez skarżącą mieściły się w desygnacji pojęcia współpracy przy prowadzeniu działalności pozarolniczej. Nie charakteryzuje ich żadna z cech konstytutywnych dla tego pojęcia.

Sąd dał wiarę dokumentom zgromadzonym w niniejszej sprawie, ich prawdziwość nie budzi wątpliwości, nie była zresztą kwestionowana przez strony. Zauważyć należy, iż zdecydowaną większość stanowi dokumentacja przedstawiona przez płatnika składek w trakcie postępowania wyjaśniającego, a mianowicie dokumentacja mająca ilustrować czynności wykonywane przez I. M., a także świadczenie pracy płatnika. Przy czym, jak deklarował M. M., przedłożone dokumenty stanowią pełną, całościową ilustrację działalności firmy i pracy żony.

Sąd uznał za wiarygodne twierdzenia stron odnośnie rodzaju wykonywanych czynności przez skarżącą. Relacje te korespondują z przedstawionymi dokumentami oraz zeznaniami jedyne go świadka. Jednakże analiza dokumentów jak i twierdzenia samej skarżącej nie pozwalają na podzielenie stanowiska płatnika co do istotnego znaczenia jej czynności i decydującego wpływu na prowadzenie jego działalności. Materiał dowodowy prowadzi do konstatacji, iż spektrum wykonywanych przez skarżącą prac nie było szerokie. Wykonywane czynności zaliczyć należy do prostych prac administracyjno – biurowych, o charakterze wtórnym w stosunku do prowadzonej działalności. Zdaniem Sądu, znaczenie gospodarcze, organizacyjne i stabilność takich działań jak gromadzenie w skali miesiąca od 9 do 23 faktur, dostarczania ich do biura rachunkowego raz w miesiącu, comiesięczne opłacanie w formie przelewu bankowego należności na rzecz US i ZUS jest znikome i nie kwalifikuje się do oceny, iż w sensie prawnym dochodzi do „współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej”. Zauważyć się godzi, iż kwota wynagrodzenia za miesięczne usługi księgowe (150 zł netto) przemawia za uznaniem, iż zakres prac tego biura także nie mógł być znaczący i czasochłonny. Podobnie jako sporadyczną (29 emalii) ocenić należy wymianę korespondencji pomiędzy skarżącą a (...), czy – częściej – A. W. Istotne jest także, iż w zdecydowanej większości aktywność I. M. polegała na przesyłaniu tą drogą dokumentów w formie załącznika, bez żadnego komentarza. Skarżąca nie znała języka angielskiego, co z jednej strony tłumaczy zdawkowość w kontaktach z przedstawicielem partnera biznesowego męża, z drugiej strony jednak świadczy o jej marginalnej roli w relacjach zawodowych płatnika składek.

W toku postępowania skarżący podkreślał pomoc żony w tworzeniu raportów obrazujących czas pracy i jego wydatki poniesione podczas instalacji czy naprawy maszyn za granicą. Zgodnie z relacją skarżącej, raport w formie tabelki przesyłała w terminie 2 dni od zakończenia zlecenia do kontrahenta. W okresie do dnia stwierdzenia niezdolności do pracy i urodzenia dziecka skarżący odbył 3 wyjazdy zagraniczne, co wynika z przedłożonych dokumentów. Przedłożony raport z kwietnia 2017r. (k. 96-97) wskazuje, iż jego wypełnienie stanowiło czynność prostą i mało pracochłonną. I. M. nie potwierdziła także, by na męża nałożony był obowiązek tygodniowego raportowania dla (...) S.A. powyższych danych. Nawet zakładając, iż podczas wykonywania zagranicznego zlecenia skarżąca codziennie, na bieżąco wypełniała powyższy dokument, zajmować to mogło ułamek czasu. Biorąc pod uwagę ilość odbytych wyjazdów kwestia rezerwacji hotelu oraz zakupu biletów nie wydaje się również obciążająca, a mało istotna z pozycji oceny współpracy.

Odwołująca nie przyczyniała się w jakimkolwiek stopniu do uzyskiwanego z działalności pozarolniczej prowadzonej przez zainteresowanego dochodu. Zresztą wymaga podkreślenia, iż dotychczas płatnik składek przy prowadzeniu działalności gospodarczej nie zatrudniał żadnego pracownika, czynności biurowe wykonywał sam. Strony

utrzymywały , iż po urodzeniu dziecka przez odwołującą nadal pomaga mężowi w dotychczasowym zakresie. Swobodne godzenie macierzyństwa z pracą na rzecz męża również przemawia za niewielkim jej rozmiarem.

Na marginesie należy zauważyć, iż zgłoszenie odwołującej w ramach współpracy z wysoką podstawą wymiaru składek było dla płatnika ekonomicznie nieuzasadnione z uwagi na udokumentowaną wysokość dochodu z działalności w tym okresie.

Sąd dał wiarę relacjom zawnioskowanego świadka , albowiem są spójne i tworzą logiczną całość . Jednakże nie przemawiają one za przyjęciem istnienia ustawowo określonej współpracy .

Reasumując, Sąd uznał, że pomoc odwołującej miała charakter incydentalny, nieznaczący, posiadający jedynie charakter wtórny mając na uwadze przedmiot jego działalności gospodarczej. Tego rodzaju działań nie można zaś uznać za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Wszak jak to wyżej wskazano za współpracującego przy prowadzeniu pozarolniczej działalności można uznać tylko taką osobę, która na rzecz tej działalności wykonuje prace takiego rodzaju, rozmiaru i częstotliwości, że mają one wymiar ekonomiczny i organizacyjny na tyle istotny, iż mogą być postrzegane jako współpraca przy prowadzeniu działalności. Tymczasem czynności skarżącej nie miały znaczenia gospodarczego ,nie wpływały na wynik finansowy firmy. Z pewnością wpłynęły na poprawę organizacji pracy , ale w ramach pomocy małżonkowi , o której stanowi art. 23 i 27 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Znamienne jest także, iż same strony udzielały wymijających odpowiedzi na pytanie o ilość czasu poświęconego dziennie na działalność w ramach współpracy .

Stwierdzić zatem trzeba, że zaskarżona decyzja organu rentowego w pełni odpowiada ustalonemu przez Sąd stanowi faktycznemu, jak i prawu.

Mając powyższe na uwadze Sąd na mocy powołanych przepisów art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak sentencji wyroku.

SSO B. Urbańska- Woike